Sprawozdanie

Państwowego Gimnazjum Św. Marji Magdaleny

w Poznaniu

za rok szkolny 1921/22.

„Litterae posteritatis causa repertae sunt, quae subsidio oblivioni esse possent". :-:

POZNAŃ 1922.
Czcionkami Drukarni Katolickiej w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 24.
Nakładem uczniów.

Sprawozdanie

Państwowego Gimnazjum Św. Marji Magdaleny

w Poznaniu

za rok szkolny 1921/22.

„Litterae posteritatis causa repertae sunt, quae subsidio oblivioni esse possent". :-:

POZNAŃ 1922.
Czcionkami Drukarni Katolickiej w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 24.
Nakładem uczniów.

-2-



Kościół Gimnazjum Św. Marji Magdaleny,
niegdyś OO. Bernardynów.

I. Kronika szkolna.

Rok szkolny 1921/22 zaczął się nabożeństwem dnia 1. września 1921.

Egzamina wstępne przeprowadziło się 28. 6., 30. 6. i 1. 9. Zgłosiło się do klasy pierwszej 147; przyjęto 92. Do klasy drugiej lub wyższej zgłosiło się 53; przyjęto 19 do tej klasy, do której zamierzali wejść, — 21 do klasy niższej, niż zamierzali, — 13 oddalono zupełnie.

Na polecenie Władz dopuszczono 2. 9. i 3. 9. do egzaminu wyjątkowego tych uczniów, którzy na początku r. 1920/21 byli w wojsku, a na końcu nie osiągnęli promocji do klasy wyższej. Uprawnionych do tego egzaminu było 27. Z nich 6 nie korzystało z wyjątkowej sposobności, 16 zdało egzamin pomyślnie i tem samem przeszli do klasy wyższej, 5 nie zdało egzaminu, pozostali więc w tej samej klasie.

Z wszystkich tych klas, które w r. 1920/21 tworzyły odrębną filję naszą, z dodatkiem 70 uczniów, tu u nas przyjętych do klasy I. na rok 1921/22, powstało odrębne gimnazjum pod nazwą: „Państwowe Gimnazjum w Poznaniu na Wildzie“. Umieszczono je narazie w miejskim budynku szkolnym u zbiegu ulic Stromej i Różanej na Wildzie.

Nauka normalna zaczęła się 2. września i nie doznała przez cały rok żadnego poważniejszego zaburzenia, oprócz powtarzającej się choroby prof. Malskiego.

Rozpoczynało się naukę poranną od 1. października do Wielkanocy o godz. 9-ej, w innych zaś miesiącach o 8-ej.

Opłata szkolna pozostała bez zmiany tj. 900 mk. rocznie w 5 klasach niższych i 1200 mk. w 3 klasach najwyższych. Uwolnić od niej można było 25% ogółu uczniów, zależnie od dobrych postępów w nauce i niezamożności. Nadto byli wolni od opłaty wszyscy synowie stałych nauczycieli szkół powszechnych, bez względu na wartość szkolną ucznia i na stan majątkowy.

Wprowadzono w tym roku nową opłatę „na fundusz doraźnych pomocy naukowych i gier ruchowych“, początkowo po 40 mk. od ucznia, a od 1. 1. 1922 po 200 mk.

Wpisowe podniesiono z dawnych 10 mk. na 100 mk., a od 1. 1. 1922 na 500 mk.

Zarządzono, że uczniowie winni za otrzymywane jakiekolwiek zaświadczenia, świadectwa itd. zwracać szkole cały koszt nabycia i sporządzenia tych świadectw itd.

28. listopada starsi uczniowie i uczenice wszystkich gimnazjów w Poznaniu wystąpili w auli Uniwersytetu przed Panem Ministrem Oświaty, Antonim Ponikowskim ze zbiorowym wieczorkiem „listopadowym".

Rocznicę wybuchu walki narodowej w r. 1830 obchodzono dnia 29. listopada w wyjątkowym nastroju i z wyjątkową okazałością, gdyż tego samego dnia odbył się zjazd wszystkich żyjących maturzystów naszej szkoły. Szczegółowy opis tej uroczystości na dalszych stronicach. Tu tylko dodatkowa uwaga, iż „Akademję", daną dla uczestników zjazdu, powtórzono nazajutrz przed zaproszoną publicznością.

I. tercjał zakończono 21. grudnia rozdaniem świadectw.

Ferje Świąt Bożego Narodzenia trwały od 22. 12. do 9. 1.

Dnia 5.—8. stycznia bawiła starsza młodzież gimnazjalna poznańska w Warszawie, podejmowana przez tamtejszą młodzież gimnazjalną. Myśl tej wycieczki wyszła od Pana Ministra Ponikowskiego, gdy był w Poznaniu na końcu listopada. Z naszej szkoły jeździło 80 uczniów i 4 nauczyciele. Sam fakt znalazł wielki odgłos w prasie całej Polski z powodu swej niezwykłości i doniosłości. — Wycieczkowcy poznali stolicę Polski, Jej serce i dziś i w przeszłości historycznej, — nawiązali osobistą znajomość z rówieśnikami rodakami, — przyglądnęli się „twarzą w twarz" majestatowi naszej własnej państwowości, gdy byli w budynku sejmowym i w pałacu Prezydjum Rady Ministrów, gdzie ich witano gorąco i serdecznie, jako dorastających obywateli, — czuli dreszcze wspomnień historycznych, gdy zwiedzali Zamek, Katedrę i Łazienki, gdy stali pod kolumną Zygmunta III, albo gdy przechodzili przez Przedmieście Krakowskie lub plac Saski. — Nie da się ani na chwilę wątpić, że w życiu każdego uczestnika tej wycieczki epokowemi będą owe dnie warszawskie.

30. stycznia był dniem żałoby z powodu zgonu Ojca Świętego Benedykta XV.

Od 16. do 20. lutego badał stan Zakładu Pan Wizytator Dr. Stanisław Węckowski.

18. lutego wzięli uczniowie udział w obchodzie 300-ej rocznicy śmierci Moliera przez obecność w teatrze na przedstawieniu „Uczonych białogłów", poprzedzonem wykładem prof. Koniecznego.

19. marca (Św. Józefa) uprzytomniono uczniom wyjątkowość dnia tego ze względu na osobę Pana Naczelnika Państwa.

II. tercjał skończył się 11. kwietnia rozdaniem świadectw.

Ferje Wielkanocne trwały od 12. 4. do 24. 4.

„3. Maja" łączył się w tym roku z 100 rocznicą ogłoszenia pierwszego tomiku poezyj Adama Mickiewicza... Dnia tego młodzież po okolicznościowem nabożeństwie szkolnem wzięła udział w ogólnym pochodzie w mieście i w hołdzie Wieszczowi przed

Jego pomnikiem przy ul. Św. Marcina. W wilję zaś dnia tego (2 maja) popołudniu był w auli szkolnej skromny „wieczorek“ dla uczniów. (Przemówienie prof. Dr. Pollaka, deklamacje uczniów, śpiew chóralny, muzyka).

Dnia 2 maja, podczas nauki szkolnej odwiedził nasz zakład dostojny gość miasta Poznania, Pan Władysław Mickiewicz. Wchodzącego w towarzystwie Profesora Uniwersytetu, Pana Dra Grabowskiego, witał dyrektor w bramie budynku. Na własne życzenie Wielki Gość był świadkiem lekcji literatury polskiej w klasie VIIR, prowadzonej przez naucz. Michałkiewicza. Treścią jej była „wielka improwizacja“, gdyż to właśnie stanowiło wtedy przedmiot nauki. Tymczasem młodzież klas innych zgromadziła się w auli, aby stanąć przed Czcigodnym Synem Wieszcza... Pan Mickiewicz wysłuchał przemówienia Dyrektora i ucznia klasy VIII-ej, Zbigniewa Grabowskiego, poczem sam przemówił, dając wyraz radości, że ogląda w Poznaniu niezależną już polską ziemię i wolną polską młodzież, i nawoływał do pielęgnowania wielkich ideałów Filaretów i do okazania się godnymi odzyskanej wolności. — Z kolei rzeczy pan Mickiewicz był łaskaw wpisać się w naszą księgę pamiątkową. Po krótkiej rozmowie z kilku nauczycielami w kancelarji szkolnej opuścił nas, przechodząc wśród szeregów uczniów, żegnany ich okrzykami.

20. maja uczczono patrjotyczną ofiarę krwi i mienia naszych rodaków z za Oceanu. Dzień był bez nauki. Uczniowie wysłuchali w auli okolicznościowego przemówienia Dr. Ręgorowicza i byli na żałobnem nabożeństwie za Polaków Amerykanów, poległych za sprawę polską w wielkiej wojnie.

Ferje Zielonych Świat trwały od 3. 6. do 8. 6.

Dnia 2. czerwca zmarł uczeń kl. III-ej

Łucjan Gąsiorowski

z Poznania. Koledzy odprowadzili go na miejsce wiecznego spoczynku. Szkoła cała była na mszy za spokój duszy zmarłego.

W ciągu roku uczniowie przystępowali 3 razy do sakramentów Pokuty i Ołtarza (w październiku, marcu i maju).

7. maja przystąpili najmłodsi uczniowie do pierwszej Komunji Św. Popołudniu dnia tego bierzmował uczniów naszych w katedrze J. E. X. Arcybiskup Kardynał Dr. Dalbor.

W akcji pieniężnej na cele narodowe złożyli uczniowie: 1) na odbudowę Wawelu 90000 mk. — 2) na odbudowę kolegjaty w Wiślicy 5.450 mk. — 3) na repatrjantów Polaków 77.017 mk. — 4) na T. C. L. 9.854 mk.

Rok szkolny zakończono 24. czerwca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

Zjazd b. uczniów Gimnazjum Św. Marji Magdaleny.

29. listopada 1921 odbył się w gmachu naszym zjazd wszystkich b. uczniów, którzy tu zdali maturę albo odeszli stąd niedługo przed maturą. Zwołał go Wydział „Związku b. uczniów" na ogólnie powtarzane życzenie członków Związku.

Komitet Zjazdu naliczył do 400 żyjących abiturjentów Polaków; liczby zaś b. uczniów bez matury nie da się oznaczyć. Najstarszym żyjącym abiturjentem jest WP. Maciej Moraczewski, który zdał tu maturę w r. 1857. Po nim następują panowie: X. Marcin Manicki z r. 1861 — Dr. Ludwik Mizerski z r. 1861 — Dr. Zygmunt Celichowski z r. 1863 — X. Dr. Władysław Chotkowski z r. 1863.

Zgłosiło się z nich na zjazd około 350.

Wszyscy zebrali się w auli szkolnej na godz. 9, a na głos dzwonka przeszli do kościoła gimnazjalnego, dwójkami od najmłodszych do najstarszych, poprzedzeni przez teraźniejszą młodzież szkolną. Osobliwy to był pochód, któremu podobnych nie wiele możnaby naliczyć w Polsce. Gdybyż oprócz osób można było widzieć myśli i uczucia, które władały w tej chwili uczestnikami pochodu!

W kościele odprawił mszę teraźniejszy katecheta Zakładu, X. Juljan Janicki w obecności dawniejszego katechety, dziś gościa zjazdu, X. Biskupa Kloskego z Gniezna i drugiego gościa, J. E. X. Kardynała Dalbora. Po mszy wszedł na ambonę b. uczeń, X. Prałat Józef Kłos i przemówił, wychodząc od słów Jeremiasza: „Myśli pokoju, a nie udręczenia.„*) Nastąpił powrót do szkoły. Młodzież teraźniejsza ustawiła się szeregami wzdłuż drogi od kościoła do szkoły, a wśród nich przeszli goście zjazdu i uczestnicy zjazdu od najstarszych do młodszych.

Aula zapełniła się tak szczelnie, że zaledwie znalazło się miejsce dla 62 teraźniejszych uczniów naszych, synów i wnuków uczniów dawniejszych. Na estradzie po jednej stronie zasiedli goście: J. E. X. Kardynał Dalbor, X. Biskup Kloske, Pan Prezydent Ministrów Ponikowski, Pan Minister Wybicki, Pan Wiceprezydent Miasta Kiedacz. Druga strona estrady pozostała dla teraźniejszego grona nauczycielskiego.

Chór uczniów powitał zgromadzonych śpiewem:

1. „Cześć Wam!" — okolicznościowa kantata prof. Koniecznego do melodji Galla. 2. „Pan chce królować..." — słowa Kochanowskiego, melodja Troschla.

Posiedzenie zagaił gorącem słowem prezes Związku b. uczniów, pan Bernard Chrzanowski.

Na honorowego prezesa powołano p. Dra. Mizerskiego, jako najstarszego z uczestników zjazdu. Rzeczywiste przewodnictwo objął p. Dr. Franciszek Krysiewicz.

---

*) Kazanie to jest ogłoszone drukiem w Poznaniu 1922 — w drukarni Św. Wojciecha.

Po wstępnem przemówieniu p. Krysiewicza zabierali głos: p. Prezydent Ministrów, X. Kardynał i pan Wiceprezydent Miasta, dając wyraz radości z uroczystości dzisiejszej, podnosząc jej ważne znaczenie, życząc uczestnikom zjazdu dalszej skutecznej pracy wśród zmienionych warunków politycznego bytu, a szkole naszej, aby godnie spełniała swe zadanie wobec Boga i Ojczyzny.

Z kolei rzeczy witał zebranych teraźniejszy dyrektor gimnazjum Św. Marji Magdaleny. Wniknął on w myśli inicjatorów i uczestników zjazdu i rozwinął przed nimi, czem ma być i czem chce być ta szkoła w przyszłości,

P. Dr. Węckowski w charakterze sekretarza „Związku b. uczniów" tłómaczył zadania Związku i warunki wstąpienia do niego.

Nastąpiła część historyczna i najistotniejsza: przemówienia uczestników na temat przeżyć i wspomnień szkolnych według dziesiątek lat. Mówili więc: pan Dr. Celichowski (za lata sześćdziesiąte), p. Dr. Dembiński*) (siedemdziesiąte), X. Infułat Laubitz (ośmdziesiąte), X. Prałat Okoniewski (dziewięćdziesiąte), p. Dr. Marchlewski (1900—1910), p. Plackowski (1910—1920) i wreszcie najmłodszy abiturjent (z r. 1921) p. Zygmunt Latoszewski. We wspomnieniach tych odżyła cała przeszłość, ze swemi radościami i smutkami, niejednokrotnie z humorem studenckim, ale jeszcze częściej z śladem przeżytej niesprawiedliwości politycznej, akcentowanej silnie przez roczniki młodsze. — We wspomnieniach tych znalazło się również słowo uznania dla zmarłych już dyrektorów i nauczycieli Polaków i Niemców, a nie mniej wiele czci dla obu żyjących i obecnych w sali nauczycieli z owych czasów, X. Biskupa Kloskego i X. Prof. Janickiego. Szczególniejszego rodzaju nastrój zapanował w sali, gdy wystąpił młodziuchny civis academicus, p. Latoszewski. Zdawałoby się bowiem, że nie wiele będzie on miał do powiedzenia wobec stojącej przed nim żywej a górnej przeszłości. A jednak jego przemówienie było bardzo godnem zakończeniem całości. Słuchacze starsi zwrócili się ku niemu, jakby ku własnemu umiłowanemu dziecięciu, na którem spoczęły ich myśli, uczucia i nadzieje. A dziecię oświadczyło: „Żyliśmy tu godnie Was! Nie mamy jeszcze za sobą lat zasługi, ale już mamy prawo oświadczyć, że byliśmy nie tylko świadkami wielkiej chwili historycznej, ale że nasza krew polała się w grudniu 1918 i potem na powstańczych szańcach i ostatnio 1920 przeciw bolszewikom. Czujemy, że przyszłość Ojczyzny od nas zależy. Tej Ojczyźnie oddamy wszystko"!

Posiedzenie zamknięto ogólnym śpiewem hymnu: Boże, coś Polskę...

O godz. 2-ej zgromadzono się u stołu w Bazarze wraz z wymienionymi już Wysokimi Gośćmi, których liczbę powiększyli Jenerałowie Raszewski i Haller. Podejmowano też całe

*) Mowa wydrukowana w całości w „Dzienniku Poznańskim" z 1. grudnia 1922 roku.

teraźniejsze grono nauczycielskie „Marji Magdaleny". W inny sposób i wśród innych objawów przebijał się tu ten sam podniosły i radosny nastrój, który panował przedpołudniem w auli szkolnej. Padło kilka toastów na pomyślność naszej szkoły, na które odpowiedział prof. Biliński, a prof. Konieczny odczytał swój wiersz okolicznościowy.

Wieczorem o 6-ej zgromadzili się uczestnicy zjazdu jeszcze raz w auli szkolnej na Akademję, urządzoną przez naszych starszych uczniów pod kierunkiem nauczycieli. Było tam przemówienie ucznia kl. VIII, Zdzisława Konwerskiego, śpiewy chórowe i orkiestralnie wykonaną uwertura „Halki" (kierował naucz. Rosenberg) i wreszcie sceniczne wystawienie Wyspiańskiego Warszawianki (przygotował prof. Biliński).

Tak przeszedł bardzo górny dzień w życiu naszej szkoły. Pod skromną bowiem formą spotkania się byłych uczniów stał się zjazd ten potężną manifestacją całej dzielnicy na rzecz szkoły polskiej. Aby to zrozumieć, wystarczy uprzytomnić sobie dzieje „Marji Magdaleny" i tego ducha, jaki w niej panował przez sto lat jawnie i podziemnie. Była więc przez długi czas „Marja Magdalena" jedynem gimnazjum Księstwa w stolicy bez uniwersytetu i na daleki okręg około stolicy, a więc jedyną skarbnicą i szafarką myśli twórczej i zapędów ideowych i taką pozostała do ostatka wśród coraz gorszych warunków bytu narodowego. To też z małą tylko przesadą można powiedzieć, że uczniowie „Marji Magdaleny" to wprost całe tutejsze społeczeństwo. Świadczy o tem życie bieżące. Niema bowiem pozycji naczelnej lub skromniejszej, niema działu służby publicznej czy też społecznej najszerzej pojętej, gdzieby nie było uczniów tej szkoły. Wszyscy zaś zgodnie oświadczają, że tu młodość ich napoiła się niespożytym idealizmem polskości na całe życie. *Że zaś ten idealizm chłonęli całą piersią chłopięcą i młodzieńczą i że go umieli nie zatracić w czynie dojrzałym, za to niech im będzie cześć!!*

Był to więc przegląd pokoleń, u których posiew klasycyzmu w szkole wydał klasyczne cnoty obywatelskie, a tajnie pielęgnowane hasło „Ojczyzna, Nauka, Cnota" dało Ojczyźnie mężów nauki i cnoty. Uczestnictwo w takim zjeździe z podniesionem czołem, z poczuciem prawości dróg, po których się chodziło, to w swoim rodzaju odznaczenie „Pro Polonia Restituta".

Tej chlubnej przeszłości nie sprzeniewierzy się przyszłość. Dzisiejsi nauczyciele i wychowawcy szczęśliwszego pokolenia damy Polsce godnych następców pokoleń dawniejszych. Ufamy, że, gdy po jakiejś pięćdziesiątce lat powtórzy się zjazd b. uczniów, szkoła nasza nie będzie się wstydziła jego uczestników, duchy Marcinkowskich, Libeltów, Mizerskich, Stychlów itd. przygarną ich do siebie czule, a przyszły dyrektor szkoły będzie miał prawo zakończyć swe przemówienie tak, jak je 29. XI. 1921 zakończył dyrektor teraźniejszy: Gaude Mater Polonia!

MIECZ. KONIECZNY.

Tym, co byli, są i będą...

Z pokolenia na pokolenie.

Trójgłos.

I. Ojcowie.

Wyblakły nam oczy, utkwione we wschodzie,
W błagalnem wzniesieniu ramiona omdlały:
Och, kiedyż się Słowo w Czyn zmieni w narodzie
I siejba przyniesie plon żniwa dojrzały?

Idziemy, dzierżący kostury pielgrzyma,
Przez piaski pustynne i tajgi Sybiru:
Bezdomnych tułaczy kto w drodze zatrzyma
Pod znakiem wyzwolin i miru?

Pierś w cichem czekaniu zaledwie oddycha,
Z pokorą się chyli grzbiet starczy:
O, Boże Sobieskich, goryczy kielicha
Niech dla nas już tylko wystarczy!

Gdzieś jutrznie się bielą w zamglonej oddali:
Niech wstanie, kto w znoju upada — —
Azaliż dłoń Boża nam zorze już pali?
— Żórawie, wracajcie do stada!...

II. Synowie.

„Choć są ziarna, niema rąk do siania“...
— Niech się skończy noc bezczynu czarna,
Hej, u pierwszych przedblasków świtania
My do siejby, my stańmy do żarna!

Śladem Ojców myśl wzorzec wykreśli,
Ujmą topór nasze ręce młode:
Szczęść ci Boże, wielka rzeszo cieśli,
Co od nowa budujesz zagrodę!

Rdza się ima wierzeń naszych stali,
Ha, ku krótkiej szatanów uciesze —
Znojny orszak mocarnych kowali,
Da w potrzebę i grot i lemiesze!

Bezwład czynu sromotnie nas karze:
Dłuto, kielnię, kto żyje, niech chwyta —
Hej, murarze, murarze, murarze,
Mocnych podstaw chce Rzeczpospolita!

W żmudnym trudzie schyliły się głowy,
Znój zmarszczkami poorał nam lice:
Komuż w spiżu dokończyć budowy —
Przeciw gromom kto stawi iglice?!

III. Wnuki.

Miejsca dla nas, ludy Europy,
Głos Grunwaldu i głos Wiednia woła!
O szczyt Tatrów oparliśmy czoła —
Korny Bałtyk liże nasze stopy:
Miejsce dla nas, ludy Europy!

Rybne głębie naszych rzek,
Dalny ziemi naszej świat,
Płodne trzody naszych stad:
Starczą nam po wieków wiek!
A nasze lasy i nasze wody
Dla bratnich szczepów ochłody —
A nasze hasło: światu służ,
A naszym celem: rząd dusz!

Miejsca dla nas, ludy Europy,
Głos Grunwaldu i głos Wiednia woła!
O szczyt Tatrów oparliśmy czoła —
Korny Bałtyk liże nasze stopy:
Miejsca dla nas, ludy Europy!

Krwią zmazany stary grzech —
Ludy, znacie wy jej ślad!
Cisi my u własnych strzech —
Kto nam z mirem: brat nam, brat!
Lecz każdą przemoc wrażą obali
Grot, wykowany z serc stali,
Bo nasze hasło: światu służ,
A naszym celem: rząd dusz!

Miejsca dla nas, ludy Europy,
Głos Grunwaldu i głos Wiednia woła!
O szczyt Tatrów oparliśmy czoła —
Korny Bałtyk liże nasze stopy:
Miejsca dla nas, ludy Europy!

Lwem i orłem my u wrót:
Nie runie już Ojców trzem —
Naszych miast, siół naszych lud
Jednowładcą swoich ziem!
O, biada, biada, kto wymierzy
W stronę serc naszych puklerzy,
Gdy nasze hasło: Sprawie służ,
A naszym celem: rząd dusz!

Miejsca dla nas, ludy Europy,
Głos Grunwaldu i głos Wiednia woła!
O szczyt Tatrów oparliśmy czoła —
Korny Bałtyk liże nasze stopy:
Miejsca dla nas, ludy Europy!

(Odczytane na bankiecie Zjazdu byłych uczniów gimnazjum Św. Marji Magdaleny w Poznaniu, 29. listopada 1921. Drukowano po raz pierwszy w „Nowinach Polskich", Milwaukee, Stany Zjedn. Ameryki Półn. z dnia 6. I. 1922.)

II. Grono nauczycielskie

na końcu roku 1921/2.

A) Dyrektor:

1. Ostrowski Dezydery uczył łać. VIb, gr. IV, razem godz. 12.

B) Nauczyciele czynni:

2. **Abgarowicz Kazimierz,** gosp. kl. V, uczył gr. V, VIb, VIII R, K, razem godz. 24.
3. **X. Dr. Baranowski Zygmunt** uczył rel. Ia, Ib, II, IIR, IIIR, IV, VIa, VIb, VII, VIII, jęz. hebrajskiego (nadob.) w 2 godz., wygłaszał egzorty, razem godz. 26.
4. **Biliński Jan,** gosp. kl. Ib, uczył pol. Ib, V, VR, VIa, VIb, razem godz. 18.
5. **Dr. Czajkowski Bruno,** gosp. kl. VIa, uczył łać. IV, VIa, VIIIR, gr. VIR, razem godz. 25.
6. **Dr. Dreżepolski Roman,** gosp. kl. IIIR, zawiadowca zbiorów przyrodniczych, uczył matem. IIIR, natur. Ia, II, III, IIIR., IVR, V, VR., VIb, razem godz. 24.
7. **Dubas Franciszek,** gosp. kl. VII, uczył łać. VR, VII, K, gr. VII, razem godz. 25.
8. **Elster Edmund** uczył rysunku Ia, Ib, II, IIR, III, IIIR, IV, IVR, pisania Ia. Ib, razem godzin 21.
9. **Dr. Huss Józef,** gospodarz Kursu, zawiadowca gabinetu fizykalnego, uczył matem. VIa, VIR, VIII, VIIIR, K, fiz. VIII, VIIIR, K, razem godz. 22.
10. **X. Janicki Juljan,** gosp. kl. VIIIR, uczył rel. III, IVR, V, VR, VIR, VIIR, VIIIR, K, franc. VIIIR, K, wygłaszał egzorty, razem godz. 22.
11. **Klawek Zygmunt** uczył franc. III, IIIR, IV, VIR, VII, VIIR, VIII, razem godz. 21.
12. **Konieczny Mieczysław,** gosp. kl. IVR, uczył franc. IIR, IVR, V, VR, VIa, VIb, razem godz. 21.
13. **Kwak Franciszek,** kasjer szkolny, gosp. kl. VIIR, uczył matem. Ia, III, IVR, V, VR VIIR, fiz. VIIR, razem godz. 23.

14. **Malski Adam,** gosp. kl. VR, zawiadowca zbioru map i obrazów, uczył hist. i geogr. VR, VIb, VIR, VII, VIII, VIIIR, razem godz. 28.
15. **Dr. Michałkiewicz Mieczysław,** gosp. kl. IIR, uczył pol. Ia, IIR, IVR, VIR, VIIR, hist. III, IIIR, razem godz. 23.
16. **Namysł Stanisław,** gosp. kl. VIII, zawiadowca bibljoteki uczniów, uczył pol. II, IIIR, VIII, VIIIR, K, razem godz. 18.
17. **Odroń Jan,** gosp. kl. VIR, uczył łać. VIR, VIII, gr. VII R, VIII razem godz. 26.
18. **Pertek Kazimierz,** gosp. kl. Ia, uczył łać. Ia, IVR, gr. VR, razem godz. 23.
19. **Dr. Pollak Roman,** uczył pol. III, VII, razem godz. 8.
20. **Dr. Ręgorowicz Ludwik** uczył hist. IV, IVR, V, geogr. II, IIR, razem godz. 12.
21. **Rosenberg Jan** uczył śpiewu Ia, Ib, II, IIR, śpiewu choralnego w 4 godz., muzyki w 2 godz., kierował gimnastyką uczniów Ia, Ib, II, IIR, III, razem godz. 24.
22. **Sędzierski Leonard** uczył jęz. niemieckiego (nadob.) II, IIR, III, IIIR, IV, IVR, w 18 godz., nadto zaś w 6 godz. na 3 oddz. połącz. V-VI-VII, razem godz. 24.
23. **Tarnawski Aleksander,** kancelaryjny pomocnik dyrektora, uczył hist. i geogr. VIa, VII, K, geogr. Ia, Ib, III, IIIR, IV, IVR, V, razem godz. 28.
24. **Tomaszewski Adam,** gosp. kl. II, uczył pol. IV, łać. Ib, II, hist. II, IIR, razem godz. 19.
25. **Vogel Paweł,** gosp. kl. IV, uczył matem. Ib, II, IV, natur. Ib, IIR, IV, VIa, VIR, razem godz. 23.
26. **Wantuch Andrzej,** gosp. kl. III, zawiadowca bibl. naucz., uczył łać. III, V., VIIR, gr. VIa, razem godz. 24.
27. **Węgrzynowicz Marjan,** gosp. kl. VIb, uczył matem. IIR, VIb, VII, fiz. II, IIR, III, IIIR, VII, razem godz. 25.
28. **Woiński Juljan,** zawiadowca przyborów i urządzeń gimnastycznych, kierował gimnastyką uczniów 12 klas (od III. R wyżej) przez 24 godz. tygodniowo.

Uwaga: Wymienionym pod 1. 4. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 16. 23. 25. przysługuje tytuł profesora.

C) Nauczyciele nieczynni:

29. **Dr. Hasiński Maksymiljan** na urlopie bezpłatnym przez cały rok celem zajęcia w innym dziale służby publicznej.
30. **Dr. Pigoń Stanisław** na urlopie bezpłatnym przez cały rok celem pracy naukowej, a głównie dla objęcia wykładów z zakresu historji literatury polskiej w Uniwersytecie Wileńskim.

Zmiany w gronie nauczycielskiem w porównaniu z r. 1920/1.

Odeszli stąd:

1. **Bartczak Antoni, Małaczyńska Zofja, X. Skórnicki Leon, Dr. Truchim Stefan, Ujda Jan** do nowego gimnazjum na Wildzie w Poznaniu.
2. **Orłowski Józef** do nowego gimnazjum na Łazarzu w Poznaniu.
3. **Nawratil Witold** do gimnazjum im. Marcinkowskiego w Poznaniu.
4. **Dr. Papée Stefan** do gimnazjum matem.-przyrodn. im. Bergera w Poznaniu.
5. **X. Dykiert Zygmunt** do służby parafjalnej.
6. **Dańcewiczowa Jadwiga** była na urlopie przez wrzesień, październik i listopad 1921, a potem nie zgłosiła się.
7. **Szczerbański Mikołaj,** zwolniony ze służby w naszym okręgu szkolnym z dniem 31. I. 1922, wrócił do Małopolski. (Aż do ustąpienia był gospodarzem klasy VIII, i uczył Łać. V, Gr. VI R, VIII, Hist. V, razem 21 godzin tyg.)

Przybyli do nas:

1. **X. Dr. Baranowski Zygmunt** z gimnazjum w Lesznie.
2. **Kwak Franciszek** z gimnazjum w Wolsztynie.
3. **Pertek Kazimierz** z pryw. gimnazjum w Czarnkowie.
4. **Tomaszewski Adam,** kandydat nauczycielski.
5. **Dr. Hasiński Maksymiljan,** pomocnik referenta w Minist. b. dz. pr. (Dep. W. R. i O. P.)

Ulgi służbowe posiadali:

Dr. Pollak Józef miał zniżkę zajęcia do 8 godzin w tygodniu celem wykładania historji literatury polskiej w Uniwersytecie Poznańskim.

Dr. Ręgorowicz Ludwik był na zupełnym urlopie od 17. 9. 1921 do 31. 1. 1922 dla poratowania zdrowia, a od 1. 2. 1922 uczył tylko w 12 godz. tyg. dla umożliwienia mu pracy naukowej pozaszkolnej.

III. Plan nauki.

W roku 1921/22 obowiązywały **„Tymczasowe plany dla męskich ośmioklasowych szkół średnich ogólnokształcących w b. Dzielnicy Pruskiej"**, zatwierdzone rozp. Minist. b. dz. pr. z dnia 24. lipca 1920 r. — Zgodnie z temi planami zakład nasz łączył w sobie dwie szkoły różnego typu, a mianowicie:

1) ośmioklasowe gimnazjum klasyczne typu starego, z obowiązkową nauką języka łacińskiego od klasy pierwszej i greckiego od czwartej,
2) zreformowane ośmioklasowe gimnazjum klasyczne, z obowiązkową nauką jezyka łacińskiego od klasy czwartej, a greckiego od klasy piątej. (Typ ten jednak zwija się i dlatego w tym roku nie było już pierwszej klasy zreformowanej).

Wymiar lekcyj w obu typach.

Przedmiot nauki	Typ stary									Typ zreformowany								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Raz.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Raz.
Religija	3	2	2	2	2	2	2	2	17	3	2	2	2	2	2	2	2	17
Język polski	6	5	4	3	3	3	4	3	31	6	4	4	3	3	3	3	3	29
„ łaciń.	6	6	6	5	5	6	6	6	46	—	—	—	10	7	7	7	7	38
„ grecki	—	—	—	6	6	6	6	6	30	—	—	—	—	7	7	7	6	27
„ franc.	—	—	3	3	3	3	3	3	18	—	6	5	4	2	2	2	2	23
Historja	—	2	2	2	3	3	3	4	19	—	2	2	2	2	2	3	4	17
Geografja	2	2	2	2	2	2	1	1	14	2	2	3	2	2	2	1	1	15
Matematyka	4	4	4	3	3	3	3	3	27	6	4	4	3	3	3	3	3	29
Fizyka i chem.	—	2	3	—	3	—	3	3	14	—	3	4	—	3	—	3	3	16
Przyroda	2	2	2	2	—	3	—	—	11	3	2	3	2	—	3	—	—	13
Pisanie	2	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Rysunki	2	2	2	2	—	—	—	—	8	4	2	3	2	—	—	—	—	11
Śpiew	2	2	—	—	—	—	—	—	4	2	2	—	—	—	—	—	—	4
Gimnastyka	3	3	3	3	3	3	3	3	24	3	3	3	3	3	3	3	3	24
Razem	32	32	33	33	33	34	34	34	265	31	32	33	33	34	34	34	34	265

Nadto uczono jako przedmiotu nadobowiązkowego **języka hebrajskiego** w 1 oddz. przez 2 godz. tyg. dla uczniów kl. VII. i VIII., tudzież **języka niemieckiego** w kl. II., III. i IV. po 3 godz. tyg., a dla uczniów starszych w 3 oddz. po 2 godz. tyg., razem w 24 godz. tyg.

Przy egzaminach dojrzałości obowiązywały przepisy pruskie w całej rozciągłości.

Dla wszelkich innych egzaminów było miarodajne rozporz. Min. b. dz. pr. (Dep. Oświaty) z 27. maja 1920 (Urzędowa Gazeta Szkolna za rok 1920, str. 59 i nast.)

W sprawie promocji obowiązywało rozp. tej samej władzy z 27. maja 1920 (Urzędowa Gazeta Szkolna za rok 1920, str. 62).

IV. Zbiory do pomocy przy nauczaniu.

1. **Bibljoteka nauczycielska** powiększyła się w tym roku o 155 dzieł w 233 tomach i obejmuje w całości około 14.000 dzieł. Ważniejsze nabytki: Gloger, Encyklopedja staropolska — Askenazy, Dwa stulecia — Bochenek, Anatomja — Chłędowski, Rzym — Henle, Zarys anatomji — Kasprowicz, Dzieła poetyckie — Korzon, Wewnętrzne dzieje Polski. — Prus, Pisma, tomów 14 — Reymont, Pisma, tomów 9 — Macfall, Historja malarstwa, tomów 9.

   Prenumerowano czasopisma: Muzeum, Przegląd powszechny, Przegląd warszawski, Książka, Bibljografja pedagogiczna, Poradnik językowy.

2. **Bibljoteka uczniów** powiększyła się w tym roku o 160 dzieł polskich, obejmuje więc obecnie tomów polskich i niemieckich 5.420. Ważniejsze nabytki: Dante, Boska komedja w tłóm. Porębowicza — Ligocki, Płonące Reims — X. Morawski. Wieczory nad Lemanem — Pajzderski, Poznań — X. Ruciński, Kościół katedralny w Poznaniu — Rozwadowski, O zjawiskach i rozwoju języka (dar Ministerstwa) — Skałkowski, Polacy na San Domingo — Szelągowski, Walka o Bałtyk — Szymański, Szkice — Śliwiński, Stefan Batory — Śliwiński. Maurycy Mochnacki — Śliwiński, Powstanie Kościuszkowskie — Święcicki, Historja literatury powszechnej, tomów 9 — Tretiak, Wojna chocimska — Wasilewski, Mickiewicz i Słowacki — Wierzbiński, Wiosna ludów — Żuławski. Na srebrnym globie — Żeromski, Dla młodzieży — „Bibljoteka Narodowa" wychodząca w Krakowie, 50 tomów.

   Dla młodszych czytelników: Sienkiewicz, W pustyni i puszczy — Jezierski, Ojczyzna — Jezierski, Serce Polski — Dębicki, Za Atlantykiem — Dygasiński, Gody życia — Dyakowski, Nasz las i jego mieszkańcy — Gustawicz, Wśród dolin i gór — Rudnicka, Na łonie przyrody — Dobrowolski, Wyprawy polarne — Jakubski, W krainach słońca — Sieroszewski, Korea — Sztolcman, Nad Nilem niebieskim — Sztolcman, Peru — Sven Hedin, Od bieguna do bieguna.

Dało się też początek **bibljotece francuskiej** dla uczniów klas wyższych. Z powodu wysokiego stanu franka francuskiego musiano się ograniczyć do wydawnictw najtańszych, popularnych, niezupełnie odpowiadających wymaganiom szkoły, szczególnie pod względem zewnętrznym.

Zakupiono więc z wydawnictwa „Nouvelle Bibliothèque Populaire" 40 tomików — z Gebethnerowskiego wydawnictwa „Bibliothèque des Écoles" tomików 20 — z „Collection Payot": Les états de la peinture française de 1850 á 1920 par C. Mauclair — z „Collection des dames": „René" Chateaubriand'a, Anthologie littéraire illustrée par Mironneau et Cathala — wreszcie: Poètes d'Aujourd'hui-morceaux choisis w układzie V. Bever'a i P. Léautaud'a.

Wszystkie trzy oddziały: polski, niemiecki i francuski miały bardzo gorliwych czytelników.

3. **Wypożyczalnia podręczników szkolnych** polskich jest dopiero w najpierwszym zaczątku. Dostaliśmy bowiem od Towarzystwa Pomocy Naukowej im. K. Marcinkowskiego w depozyt: 1) Bobrowskiego, Słownik łacińsko-polski, 2 egz. — 2) Terlikowskiego, Życie starożytnych Greków, 10 egz. — 3) Terlikowskiego, Życie starożytnych Rzymian, 10 egz. — 4) 40.000 mk. na dalsze zakupno podręczników. Liczymy, iż uczniowie dołożą do tego swoje książki na klasę, którą ukończyli.

4. **Mapy i obrazy do nauki historji i geografji.** Zakupiono w tym roku: globus indukcyjny — busolę orjentacyjną Bézarda — mały kompas na wycieczki — taśmę mierniczą — 4 tablice statystyczne do nauki o Polsce, wyd. Min. W. R. i O. P. — 22 portrety sławnych Polaków — 9 obrazów do historji Polski (głównie reprodukcje obrazów Matejki) — „Morskie Oko" i „Wawel", reprodukcja litograficzna obrazu Z. Stankiewiczówny. — 18 tablic Cybulskiego, ill. życie Rzymu i Grecji.

   W darze od WP. Dr. Antoniego Jurasza, prof. uniw. i naszego maturzysty z r. 1867, otrzymaliśmy 70 fotografij zabytków plastyki starożytnej w Pompejach, Neapolu i Rzymie, wszystkie naklejone na kartonach, do ukazywania w ramach. Dziękujemy za ten cenny dar.

5. **Gabinet fizykalny.** Zakupiono termometer maximum i minimum i ciężarki do wagi. — Kosztem 44 000 mk. naprawiono kilka przyrządów (2 pompy powietrzne, 2 syreny, 1 piszczałkę, 1 maszynę parową, 2 magnesy). Zakupiono wcale pokaźną ilość drobnych przyborów i chemikaljów do cwiczeń praktycznych przy nauce fizyki na stopniu niższym według nowych planów naukowych.

6. **Gabinet przyrodniczy** pozostaje dalej w opuszczeniu, które opisało się na tem miejscu przed rokiem. Zakupiło się

6 tablic Pfurtschellera, 12 tablic anatomicznych, 4 do somatologji, i 10 zoologicznych. Dalej zakupiono nieco przyborów do wycieczek przyrodniczych, kilka przyrządów preparacyjnych i 1 akwarjum.

Na polecenie Kuratorjum wydaliśmy znaczniejszą ilość duplikatów dla nowo utworzonych gimnazjów na Wildzie i na Łazarzu.

7. **Ogródek botaniczny.** Kuratorjum poprosiło rzeczoznawcę p. Boettnera, profesora Uniwersytetu Poznańskiego, o opinję co do wartości ogródka i sposobu odnowienia go. Przedłożony przez p. B. projekt urządzenia nowego da się wykonać w ciągu 2 lat, jeżeli dopisze dotacja na ten cel. — Kuratorjum pamięta stale o tej konieczności.

8. **Do nauki rysunku** stan zbiorów nie zmienił się.

9. **Dla gimnastyki** zużyło się około 80.000 mk. na zbadanie stanu i naprawę całego urządzenia sali gimnastycznej i boiska gimnastycznego. Nowe nabytki: 7 piłek skórzanych do palanta (z funduszów szkolnych), 3 piłki nożne (ze składek uczniów), 1 piłka nożna (dar ucznia Wyszomirskiego IVa).

10. **Śpiew i muzyka.** Zakupiono 2 smyczki do altówki i wiolinczela. Odnowiono fortepjan wewnątrz kosztem 15.000 mk.

V. Wychowanie.

Szkoła i dom. W poczuciu wielkiej doniosłości porozumiewania się rodziców i nauczycieli urządził Zakład 9 razy pogadanki (wywiadówki) z rodzicami uczniów na temat zachowania się uczniów i postępów w nauce.

Sodalicja Marjańska ma około 30 członków wśród uczniów klas wyższych. Odbywali oni raz w miesiącu zebranie ogólne, wspólne nabożeństwo i komunję. Nadto mieli osobną sekcję pogadanek religijnych. Kierował X. Dr. Baranowski.

Drużyna skautowa im. R. Traugutta obejmowała 65 uczniów i podlegała wspólnej organizacji poznańskiej.

Gminy szkolne w całej pełni istniały w klasach IIR, IV, IVR, VR, VII. Miały one popierać doskonalenie się duchowe i fizyczne członków gminy, utrzymywać w klasie ład, karność i koleżaństwo, udzielać sobie pomocy w nauce. Kuratorami gmin byli nauczyciele — gospodarze klas. Na czele gminy stał wójt i ławnicy. W kl. IIR, IV, IVR, VII, miały gminy także swój sąd koleżański. Gminy wypełniły w znacznej mierze swoje zadanie. Zakładano bowiem kółka naukowe, bibljoteczki klasowe, grupy do gier i zabaw. Zarządzano wspólnie atramentem, piórami i t. d. W jednym wypadku dano nawet początek kooperatywie w formie sklepiku z przyborami szkolnemi. Zdobiono ściany obrazami, a okna kwiatami w doniczkach. — W kl. Ib przygotowywał gospodarz klasy teren duchowy dla przyszłej gminy, nakłaniając uczniów w pewnych momentach do powzięcia samodzielnej zbiorowej decyzji, np. wybór dyżurnych, zaopatrywanie klasy w atrament i t. p. Także kl. IIIR, miała dalej posuniętą organizację samorządową, ale nie gminę jeszcze.

Kółka naukowe. A) W kl. IIIR i IVR (w połączeniu) stworzył nauczyciel przyrody, kółko przyrodnicze z 8 uczniów. Brak w szkole naszej pracowni doświadczalnej nie pozwolił kółku rozwinąć się szerzej. Mimo to działalność jego była wcale żywa. Urządzono kilka wycieczek przyrodniczych w okolicę Poznania, założono 4 akwarja, przeprowadzono 2 pogadanki, składano się na bibljoteczkę przyrodniczą.

B) W kl. IVR, specjalne kółko naukowe zorganizowało wzajemną pomoc w nauce. Nadto zaś były w tej klasie odczyty i dyskusje na takie tematy: O potrzebie regularnych zebrań gminy — O istocie koleżaństwa — Jak ozdobić klasę — Hygjena ucznia w domu i w szkole — Co mi się najwięcej podoba w balladach i romansach Mickiewicza — Jakim byłbym nauczycielem.

C) Kółko samokształcenia w kl. VIb, dążyło do swych celów przez referaty członków. Zebrania odbywały się co tygodnia, w sekcjach. Tematy referatów: O życiu i czynach Napoleona — Tajemnica powodzenia Napoleona — Napoleon jako żołnierz i wódz — O życiu Hannibala — Jadwiga i Jagiełło — Stanisław Żółkiewski — O materjałach wybuchowych.

D) Kółko literackie w kl. VIR miało za zadanie pogłębiać wiadomości z dziedziny literatury polskiej i zaznajamiać się z literaturą obcą. Ważniejsze referaty: O Boskiej Komedji Dantego — O Mikołaju Reju — O Klemensie Janickim — Literatura rosyjska w stosunku do nas.

E) W kl. VII nie było wprawdzie specjalnego kółka naukowego, ale w obrębie gminy było kilka posiedzeń naukowych z referatami na podstawie lektury: Rzym (według książki Morawskiego) — Religja Greków (Zieliński) — Religja Rzymian (Zieliński) — Filozofja grecka przed Sokratesem (Pawlicki) — Filozofja Platona (Pawlicki) — Historja rzeźby greckiej (Collignon) — O wychowaniu obywatelskiem (Foerster).

F) Uczniowie kl. Ib nie mieli wprawdzie „Kółka“, ale w innej formie zajął się nimi nauczyciel jęz. polskiego. Nauczyciel dążył tu w pracy swej pozalekcyjnej do zadzierzgnięcia silniejszego węzła z uczniami i do obudzenia zainteresowań umysłowych. Były tu więc 3 wycieczki zabawowe, a w niedziele po nabożeństwie szkolnem, odczytywał nauczyciel uczniom, nieganionym wciągu tygodnia, stosownie dobrane ustępy z literatury pięknej, ćwiczył w deklamacji zbiorowej i popisowej i t. p. Rezultaty odpowiadały oczekiwaniom.

G) Kółko muzyczne pod kierunkiem nauczyciela Rosenberga miało 18 członków. Były w niem reprezentowane skrzypce, altówka, dwa wiolonczela, kontrabas, flet, klarnet, fortepian i harmonium. Ćwiczono kompozycje poważne, polskie i obce. Kółko występowało 28. XI. w auli Uniwersytetu przed Panem Ministrem, 29. XI. przed uczestnikami Zjazdu b. uczniów, 30. XI. przed zaproszoną publicznością.

H) Kółko sceniczne pod kierownictwem prof. Bilińskiego odegrało 29. XI. Warszawiankę Wyspiańskiego i przygotowuje Sofoklesową Antygonę. Kółko rozporządza własną kasą (obecnie Mk 31 747.—) i kompletnem urządzeniem scenicznem, darowanem jej przez „Związek b. uczniów“. Dyrektor i uczniowie dziękują z tego miejsca Szlachetnym Dobrodziejom za piękny i cenny dar.

Bibljoteczki klasowe, wywołane pierwotnie chęcią uzupełnienia zbyt skromnej szkolnej bibljoteki dla uczniów, dziś wchodzą w program bądź gmin szkolnych, bądź kółek naukowych w kl. IIR, IIIR, IV, V, VIB.

Wycieczki krajoznawcze i naukowe organizowali nauczyciele bądź z specjalnem kółkiem zwolenników bądź z całą klasą. Było więc kilka popołudniowych wycieczek całej klasy do Kórnika, Mosiny i Ludwikowa, Kobylepola, Czerwonaka, Dębiny i t. d. —

Dnia 21. czerwca odbyła się „majówka“ całodniowa wszystkich klas z gospodarzami klasy w okolice Poznania dla rozrywki. — Większą wycieczkę krajoznawczą miała klasa VII, dnia 24.—28. maja. (Byli w Gdańsku, Oliwie, Sopotach, Gdyni i na Helu. Oglądnęli historyczne i artystyczne pomniki Gdańska i tamtejsze urządzenia portowe. Oprowadzono ich po wielkim transatlantyckim okręcie pasażerskim i po polskim okręcie szkolnym „Lwów“. Przypatrzyli się polskim kanonierkom i torpedowcom, tudzież budowie nowego portu w Gdyni. Spędzili jeden dzień na Helu). Nauczyciele nauk przyrodniczych i fizyki byli z swemi klasami w fabryce przetworów chemicznych w Luboniu, w fabryce zapałek, w drożdżarni, w browarze, w gazowni i w elektrowni miejskiej. Klasy najstarsze były na Targach Poznańskich. Kilka klas zwiedziło wystawy obrazów „Świtu“ i „Sztuki dziecka“, miejscowe muzea, zabytki historyczne Poznania.

Kooperatywa uczniowska powstała w kl. VII., jako jedno z zadań gminy. Był to sklepik przyborów szkolnych, który w okręg swego działania wciągnął całe gimnazjum. Udziałowcami są uczniowie (101). Udział wynosi 20 mk. Kapitał udziałowy wynosił 30. kwietnia 1922 mk. 4060. — Ponieważ dopuszczono do korzystania z kooperatywy także nieudziałowców, ustało nabywanie udziałów, co trochę zaszkodziło ideowym celom kooperatywy. Pierwsze zamknięcie rachunków za okres 7 miesięcy (po dzień 30. kwietnia 1922) wykazało obrót mk. 122.117, saldo na korzyść przedsiębiorstwa mk. 19.648.

Wychowanie fizyczne. Obowiązkowe ćwiczenia fizyczne odbywały się w 34 godzinach tygodniowo przedpołudniem, wśród innych lekcyj naukowych. Nadto zaś dla klas niższych urządzono zbiorowe zabawy w 8 godzinach popołudniu. Między sobą dobrowolnie zawiązała młodzież 2 kółka sportowe do lekkiej atletyki i ćwiczeń na przyrządach. Część młodzieży korzystała z boisk Towarzystwa „Vis“ i „Warta“, uprawiając tam lekką atletykę i piłkę nożną.

Koło wioślarskie pod opieką nauczyciela Woińskiego liczy 44 członków z pośród uczniów klas najwyższych. — Z podobnemi oddziałami innych gimnazjów wzięło udział w regatach na Warcie, z wynikiem zwycięskim. Z funduszów przygodnych udało się w tym roku zakupić 15 nowych wioseł i polakierować łodzie.

Warsztat introligatorski powstał 1. czerwca 1922 pod kierunkiem nauczycieli Abgarowicza i Bilińskiego i fachowego instruktora jako młotek Poznańskiej O(rganizacji) O(bywateli) P(racy). Finansuje go O. O. P. Uczestników z pośród starszej młodzieży zgłosiło się wiele. Narazie jednak o rozwoju tego warsztatu nie da się nic więcej powiedzieć z powodu stadjum początkowego.

VI. Statystyka uczniów.

	Klasy starego typu											Klasy zreformowane								Kurs matural.	W całym zakładzie
	Ia	Ib	II	III	IV	V	VIa	VIb	VII	VIII	Razem	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem		
I. Przyjęto uczniów:																					
własnych z promocją	10	11	32	26	32	20	21	18	22	12	204	27	19	29	30	25	24	27	181	26	411
„ repetentów	9	12	8	5	1	2	1	4	2	—	44	7	5	11	5	5	—	—	33	—	77
obcych z promocją	—	—	1	2	2	1	3	2	3	1	15	4	4	—	—	—	—	—	8	1	24
„ repetentów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1
po egzaminie wstępnym	21	16	5	1	1	—	—	—	—	—	44	2	2	—	1	—	—	—	5	—	49
hospitantów	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	4	—	—	1	—	—	2	2	5	1	10
ogółem:	40	39	46	34	36	23	25	25	23	15	311	40	30	42	36	30	26	29	233	28	572
II. Uczniowie ci urodzili się:																					
w Poznaniu	23	19	22	20	15	8	9	10	11	5	142	17	11	24	19	13	9	6	99	4	245
w reszcie b. zaboru pruskiego	8	12	20	9	19	11	12	9	14	2	116	8	11	10	16	15	13	20	99	22	237
w Niemczech	3	1	2	—	1	2	4	2	1	2	18	6	3	1	1	—	1	1	13	1	32
w b. zaborze rosyjskim	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	5	2	4	—	—	—	1	—	7	—	12
w b. zaborze austrjackim	3	6	2	4	1	2	—	4	2	6	30	7	1	1	—	2	2	2	15	1	46
III. Uczniowie ci mieszkali:																					
w Poznaniu u rodziców	36	35	37	27	25	15	19	23	20	13	250	33	22	33	23	23	17	14	170	12	432
„ „ u krewnych	3	1	6	2	3	2	1	—	2	2	22	3	3	2	—	3	5	7	23	1	46
„ „ w bursach	—	—	—	—	2	1	2	—	2	—	7	—	—	—	2	2	2	2	8	—	15
„ „ na stancji pryw.	—	2	—	3	4	4	2	1	2	—	18	2	4	2	3	2	2	6	21	12	51
poza Poznaniem (dojeżdżali)	1	1	3	2	5	1	1	1	2	—	14	2	1	5	3	—	—	—	11	3	28
IV. Wiek uczniów:																					
urodzeni w r.																					
„ „ 1912	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
„ „ 1911	20	16	1	—	—	—	—	—	—	—	37	5	—	—	—	—	—	—	5	—	42
„ „ 1910	6	14	12	1	—	—	—	—	—	—	33	14	—	—	—	—	—	—	14	—	47
„ „ 1909	8	3	13	6	3	—	—	—	—	—	33	13	3	1	—	—	—	—	17	—	50
„ „ 1908	1	1	13	10	7	—	—	—	—	—	32	5	11	8	—	—	—	—	24	—	56
„ „ 1907	—	—	7	13	13	8	1	—	—	—	42	3	10	13	4	1	1	—	31	—	73
„ „ 1906	—	—	—	4	9	7	8	8	1	—	37	—	5	17	13	2	2	—	38	—	75
„ „ 1905	—	—	—	—	4	5	8	6	15	1	39	—	1	3	11	8	10	—	25	—	64
„ „ 1904	—	—	—	—	—	3	5	10	8	5	31	—	—	—	8	16	10	2	36	—	67
„ „ 1903	—	—	—	—	—	—	3	1	3	8	15	—	—	—	—	3	2	10	23	—	38
„ „ 1902	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	1	14	16	2	20
„ „ 1901	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	13	17
„ „ 1900 i wcześniej	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	13

Statystyka uczniów (ciąg dalszy).

	Klasy starego typu											Klasy zreformowane								Kurs matural.	W całym zakładzie
	Ia	Ib	II	III	IV	V	VIa	VIb	VII	VIII	Razem	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem		
V. Zajęcie rodziców:																					
1. obywatele ziemscy	—	—	2	1	5	6	3	—	4	1	22	2	—	1	—	—	—	2	5	1	28
2. włościanie i rolnicy drobni	—	1	1	1	3	—	—	—	—	—	6	1	2	—	—	1	1	—	5	4	15
3. urzędnicy i oficjaliści rolni	—	—	2	1	—	—	—	—	—	1	4	1	—	—	—	—	—	2	3	2	9
4. robotnicy rolni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5. przemysłowcy	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	3	2	4	—	1	1	—	3	11	—	14
6. rzemieślnicy	13	9	12	14	4	3	—	—	3	4	62	4	4	8	11	7	4	1	39	9	110
7. urzędnicy fabryczni i przemysłowi	1	—	—	1	2	—	3	1	1	—	9	2	—	1	2	—	—	6	11	—	20
8. robotnicy „ „	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	3	—	2	—	—	—	1	—	3	—	6
9. kupcy	9	8	13	2	10	6	—	—	3	1	52	7	11	15	7	9	8	—	57	4	113
10. urzędnicy handlowi i bankowi	3	3	3	3	1	2	5	4	2	1	27	1	1	3	—	2	1	3	11	—	38
11. robotnicy	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
12. urzędnicy kolej., poczt. i telegr.	—	—	3	2	3	—	2	—	2	1	13	1	—	2	—	—	2	1	6	1	20
13. służba „ „ „	1	—	—	1	1	—	3	—	—	—	6	—	—	1	1	1	—	—	3	—	9
14. wojskowi stopnia oficerskiego	1	1	2	1	1	—	1	2	1	1	11	1	—	—	—	1	—	1	3	—	14
15. „ „ niższego	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16. urzędnicy państw. i komunalni	3	6	4	2	2	2	3	2	6	2	32	6	3	4	4	1	3	4	25	2	59
17. służba „ „	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—	3
18. inteligencja zawodowa	2	4	1	1	1	2	1	4	2	—	18	7	1	3	5	—	—	3	19	—	37
19. profesorowie i nauczyciele	3	5	3	3	2	2	1	5	4	3	31	4	2	2	3	5	3	3	22	4	57
20. kapitaliści	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	1	—	—	—	—	1	—	2	—	4
21. właściciele nieruchom. miejskiej	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	1	—	5	1	6
22. wyrobnicy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
23. inne zawody	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	—	—	—	—	1	—	—	1	—	4
VI. Promocja uczniów:																					
promowano do klasy wyższej	30	29	31	27	27	19	25	20	23	13	244	27	22	32	30	26	22	24	183	24	451
pozostawiono w tej samej klasie	10	9	11	6	8	4	—	4	3	—	55	12	8	7	6	2	4	2	41	3	99
uznano za hospitantów	—	—	3	—	—	—	—	—	1	2	6	—	—	1	—	1	—	2	4	1	11
w dniu promowania liczyły klasy	40	38	45	33	35	23	25	24	27	15	305	39	30	40	36	29	26	28	228	28	561
wystąpili przed promocją	—	1	1	1	1	—	—	1	1	—	6	1	—	2	—	1	—	1	5	—	11
VII. Wyznanie uczniów: katolickie u wszystkich.																					
VIII. Narodowość uczniów: polska u wszystkich.																					

VII. Egzamin dojrzałości.

I. Uczniowie kursu maturalnego dla b. wojskowych.

Kurs ten, już trzeci za czasów polskich, trwał od 1. 11. 1920 do 7. 4. 1922, a więc przez $1^1/_2$ roku. Liczba uczestników wahała się między 32 a 27. Nauka obejmowała pensum klasy VII. i VIII. gimnazjum klasycznego. Świadectwo dojrzałości przyznano 25 kandydatom (reprobowano 4) dnia 12. kwietnia 1922 według następującego zestawienia:

Nr.	Nazwisko i imię	Dzień i miejsce urodzenia	Inne szczegóły
1	Babst Kazimierz	1. 3. 1901 Poznań	od egz. ust. uwol.
2	Belakowicz Tadeusz	23. 7. 1901 Rudnicze	od egz. ust. uwol.
3	Dobrowolski Wojciech	23. 4. 1901 Inowrocław	
4	Florkowski Antoni	12. 10. 1901 Żerków	od egz. ust. uwol.
5	Góra Wacław	25. 9. 1901 Kościelec	
6	Hanyż Andrzej	3. 10. 1901 Gościeszyn	
7	Hybiak Bruno	11. 10. 1900 Międzychód	od egz. ust. uwol.
8	Igliński Bronisław	5. 2. 1900 Szembowo	
9	Kaczmarek Bolesław	1. 1. 1901 Poznań	od egz. ust. uwol.
10	Kierczyński Juljan	6. 11. 1900 Bonn	
11	Kościelecki Edmund	13. 9. 1901 Żnin	
12	Krukowski Henryk	3. 6. 1901 Żułków	
13	Kruszka Edmund	9. 9. 1900 Poznań	od egz. ust. uwol.
14	Langer Bogumił	18. 8. 1902 Rudki	
15	Latanowicz Mieczysław	17. 11. 1901 Dolsko	
16	Lehman Józef	3. 2. 1901 Kłecko	od egz. ust. uwol.
17	Mańczak Andrzej	30. 11. 1900 Winiary	od egz. ust. uwol.
18	Nowacki Romuald	7. 2. 1900 Gąsawa	
19	Osiecki Bronisław	29. 7. 1899 Suchylas	od egz. ust. uwol.
20	Prejbisz Stefan	17. 9. 1902 Mokronosy	
21	Śniegowski Stanisław	28. 2. 1900 Wróblewo	
22	Thomas Witold	4. 10. 1895 Wielka Łąka	
23	Witkowski Bernard	21. 7. 1901 Główna	
24	Woźniak Stanisław	5. 9. 1901 Janówiec	przysłany tu z kursu
25	Wojtyna Jan	21. 8. 1895 Dortmund	w innem gimnazjum.

II. Ekstraneuszów

egzaminowano 10; z nich reprobowano 3, resztę uznano za dojrzałych. Byli to:

Nr.	Nazwisko i imię	Dzień i miejsce urodzenia	Dzień egzaminu
1	Garstecki Tadeusz	2. 10. 1901 Poznań	9. 12. 21.
2	Sowa Benedykt	21. 3. 1902 Rosko	9. 12. 21.
3	Hubert Stefan Brunon	26. 5. 1902 Sanniki	20. 1. 22.
4	Królikowski Zdzisław	30. 6. 1903 Poznań	30. 5. 22.
5	Sławek Władysław	20. 11. 1900 Rzeszów	30. 5. 22.
6	Dziurzyński Stanisław	21. 4. 1904 Stanisławów	31. 5. 22.
7	Wysiatycki Józef	13. 2. 1903 Rzeszów	31. 5. 22.

III. Normalny egzamin dojrzałości **z własnymi uczniami** po ukończeniu klasy najwyższej.

A. Oddział starego typu.

Skład komisji egzaminującej: Ostrowski jako dyrektor — X. Dr. Baranowski egzaminator z religji — Namysł z jęz. polskiego — Odroń z jęz. łacińskiego i greckiego — Klawek z jęz. francuskiego — Tarnawski z historji i geografji — Dr. Huss z matematyki i fizyki.

Egzamin pisemny odbył się od dnia 9. do 12. maja. Tematy prac: a) **polskiej**: Znaczenie dostępu do morza dla ekonomicznego i politycznego rozwoju narodów i państw. b) **łacińskiej**: przetłómaczyć na język łaciński

z Zakrzewskiego Historji starożytnej ustęp p. t. Miasto Rzym za Augusta. c) **greckiej**: przetłómaczyć z języka greckiego na polski Platona Menexenos X. d) **matematycznej**: cztery zagadnienia w zakresie materjału naukowego dwu lat ostatnich.

Egzamin ustny odbył się dnia 31. maja 1922. Przewodniczył Wizytator Dr. S. Węckowski. Zdawało 13 uczniów. Uznano wszystkich za dojrzałych; nazwiska ich obejmuje następujące zestawienie.

Nr.	Nazwisko i imię	Dzień i miejsce urodzenia	Inne szczegóły
1	Chłapowski Henryk	9. 10. 1903 Poznań	od egz. ust. uwol.
2	Gintrowicz Janusz	20. 2. 1905 Buk	
3	Grabowski Zbigniew	22. 12. 1903 Kraków	
4	Höhle Mieczysław	31. 3. 1903 Poznań	
5	Jaśkiewicz Leonard	5. 11. 1903 Poznań	od egz. ust. uwol.
6	Kordylewski Kazimierz	11. 10. 1903 Poznań	od egz. ust. uwol.
7	Malczewski Szymon	18. 7. 1902 Berlin	od egz. ust. uwol.
8	Matoga Aleksander	5. 11. 1903 Stanisławów	od egz. ust. uwol.
9	Preiss Łucjan	25. 10. 1903 Poznań	
10	Rowiński Ksawery	17. 11. 1904 Gola	od egz. ust. uwol.
11	Szubert Jan	16. 9. 1904 Berlin	od egz. ust. uwol.
12	Vogel Paweł	15. 9. 1904 Wadowice	
13	Władyka Zbigniew	8. 10. 1904 Bochnia	

B. Oddział zreformowany.

Skład komisji egzaminującej: Ostrowski jako dyrektor — X. Janicki egzaminator z religji i z jęz. francuskiego — Namysł z jęz. polskiego — Dr. Czajkowski z jęz. łacińskiego — Abgarowicz z jęz. greckiego — Tarnawski z historji i geografji — Dr. Huss z matematyki i fizyki.

Egzamin pisemny odbył się od dnia 9. do 12. maja. Tematy prac: a) **polskiej**: Konrad Wallenrod, Anhelli, Irydjon — trzy wcielenia miłości ojczyzny — b) **łacińskiej**: przetłómaczyć z języka polskiego na łaciński tekst wolny, ułożony przez nauczyciela — c) **greckiej**: przetłómaczyć na język polski Platona Apol. 30e. 31ab — b) **matematycznej**: cztery zagadnienia w zakresie materjału naukowego dwu lat ostatnich.

Egzamin ustny odbył się dnia 30. maja 1922. Przewodniczył Wizytator Dr. S. Węckowski. Zdawało 24 uczniów. Reprobowano 7. Uznano za dojrzałych 17; nazwiska ich obejmuje następujące zestawienie:

Nr.	Nazwisko i imię	Dzień i miejsce urodzenia	Inne szczegóły
1	Goldmann Bolesław	15. 8. 1902 Inowrocław	
2	Jankowski Seweryn	8. 1. 1903 Miłosław	
3	Jaskólski Czesław	16. 3. 1903 Cieślin	
4	Kiełczewski Stefan	27. 8. 1903 Pakosław	od egz. ust. uwol.
5	Konwerski Zdzisław	17. 8. 1902 Poznań	od egz. ust. uwol.
6	Kopczyński Antoni	5. 10. 1902 Osiek	
7	Kopczyński Mieczysław	25. 10. 1904 Polanowo	od egz. ust. uwol.
8	Nowacki Florjan	4. 4. 1902 Gąsawa	
9	Ochocki Jan	27. 4. 1903 Obłaczkowo	od egz. ust. uwol.
10	Onyszkiewicz Józef	1. 10. 1903 Kraków	od egz. ust. uwol.
11	Stawniak Stanisław	30. 9. 1901 Strzyżewo	od egz. ust. uwol.
12	Stein Donat	5. 12. 1903 Września	od egz. ust. uwol.
13	Szymański Stanislaw	6. 10. 1901 Drezno	od egz. ust. uwol.
14	Thomas Józef	27. 2. 1903 Turew	
15	Wójtowski Tadeusz	21. 10. 1902 Ujazd	od egz. ust. uwol.
16	Zawadzki Lech	6. 7. 1903 Kościan	od egz. ust. uwol.
17	Zuske Stanislaw	23. 8. 1903 Pierzchno	od egz. ust. uwol.

VIII. Alfabetyczny spis uczniów według klas.

KLASY STAREGO TYPU.

I A

Adamczewski Włodzimierz
Andrzejewski Leonard
Bąk Roman
Bogajewski Tadeusz
Bręczewski Marjan
Cichy Henryk
Dąbróś Edmund
Drobnik Jan
Foerster Janusz
Globisz Włodzimierz
Jerzykiewicz Zbigniew
Jezierski Tadeusz
Kędzia Lech
Konieczek Mieczysław
Konieczny Bolesław
Kubliński Edmund
Latanowicz Rudolf
Libera Henryk
Maciejewski Czesław
Majewski Edward
Mielęcki Roman
Młodziejowski Bronisław
Nowak Stanisław
Nowak Zdzisław
Nowakowski Tadeusz
Ossowski Zygmunt
Pacyński Adam
Podalak Czesław
Porawski Tadeusz
Rozmarynowicz Henryk
Rozmarynowicz Szczęsny
Siwa Adam
Stachowiak Henryk
Syller Zbigniew
Szulc Bogdan
Twardowski Zdzisław
Wardowski Faustyn
Wyderkowski Edmund
Zakrzewski Stanisław
Zielewski Jarosław

I B

Boesche Zygmunt
Burchardt Janusz
Ciesielski Wacław
Ciudziński Franciszek
Gabryelewicz Stanisław
Giera Zbigniew
Górski Jarosław
Jaroszyk Alojzy
Jerzykiewicz Alfred
Jeszke Witołd
Kaczmarek Józef
Kompf Janusz
Kordus Zygmunt
Korek Zdzisław
Kubicki Karol
Leitgeber Witołd
Łukaszewicz Józef
Łukaszewicz Władysław
Łyskowski Józef
Mandel Henryk
Namysł Władysław
Niebieszczański Adam
Niedzielski Kazimierz
Pol Adam
Pomorski Jan
Preiss Jarogniew
Ruszczyński Aleksander
Rynarzewski Adam
Rypiński Adam
Skrzypek Tadeusz
Sroczyński Władysław
Szczepski Jarogniew
Thiel Jerzy
Wagner Marjan
Widelicki Marjan
Woiński Zbigniew
Wyszyński Bolesław
Żurawski Bolesław
Żuromski Henryk

II

Beychler Henryk
Bogajewski Zenon
Borkowski Bogdan
Brettschneider Wacław
Choynacki Zygmunt
Chylewski Marjan
Cukierski Tadeusz
Dobrzycki Włodzimierz
Foerster Stanisław
Jankowski Zdzisław
Jańczak Stefan
Jaśkowski Marjan
Jurek Kazimierz
Kantorski Antoni
Kasprowicz Władysław
Kitka Jan
Kotliński Bolesław
Krokowski Stanisław
Kryśkiewicz Masymiljan
Kuffel Władysław
Ludwiczak Witalis
Ludwiczak Zdobysław
Malinowski Józef
Mieloch Jerzy
Mika Antoni
Neterowicz Witalis
Nieborak Maksymilian
Ogurkowski Karol
Pakuła Stanisław
Pankowski Henryk

Porawski Czesław
Powel Witold
Sieradzki Czesław
Skąpski Bogdan
Skoroszewski Stanisław
Sobieralski Bolesław
Starzewski Władysław
Strojny Bogdan
Sulikowski Emiljan
Szubert Lech
Talarczyk Edmund
Ungeheuer Stanisław
Walkowiak Witold
Wesołowski Stanisław
Woda Edmund
Wrembel Jerzy

III

Andrzejewski Czesław
Bączkowski Kazimierz
Bartkowiak Edmund
Bielski Mieczysław
Dąbroś Zygmunt
Dubas Tadeusz
Ernst Zbigniew
Gardzielewski Hubert
Gąsiorowski Łucjan
Goderski Kazimierz
Górski Edmund
Karolewski Edward
Kędzia Zdzisław
Kirschke Tadeusz
Koniecki Stefan
Kruszczyński Jarogniew
Kruszczyński Kajetan
Lewandowski Teodor
Łajdyk Franciszek
Musiałek Zdzisław
Olszewski Bolesław
Patan Roman
Piechowiak Kazimierz
Piwkowski Edmund
Prumbs Henryk
Rutter Władysław
Sczaniecki Michał
Śledziński Jan
Śmierzchalski Henryk
Sowiński Kazimierz
Szwemin Jerzy
Urbaniak Edward
Urbański Jarosław
Wolski Jan

IV

Brzeski Stanisław
Bzdawka Zdzisław
Chociszewski Marjan
Choynacki Stanisław
Geissler Łucjan
Gertych Marceli
Gościński Stefan
Górnicki Stefan
Hejnowicz Mieczysław
Jeszke Konrad
Jurek Marjan
Kaniewski Stefan
Koliński Zbigniew
Leśny Alojzy
Linkowski Michał
Łyczywek Zenon
Maćkowiak Alfons
Matuszewski Antoni
Mierzejewski Mieczysław
Mika Marjan
Mikołajewski Czesław
Niedzielski Aleksander
Nieżychowski Antoni
Paciorkiewicz Franciszek
Piotrowski Czesław
Radoński Jerzy
Sczaniecki Andrzej
Smolarkiewicz Jerzy
Sroka Konrad
Szulczewski Cezar
Szwarc Kazimierz
Turski Marjan
Tyma Czesław
Urbanowski Stefan
Wąsowicz Bogdan
Wyszomirski Tadeusz

V

Banaszak Adam
Borowicz Czesław
Burchardt Bohdan
Galuba Henryk
Garyantesiewicz Alfons
Giera Władysław
Gustowski Tadeusz
Hryniewiecki Marcin
Januszczak Marjan
Kubliński Zygmunt
Malinowski Kazimierz
Mukułowski Leon
Musiałek Mieczysław
Neterowicz Alojzy
Niegolewski Maciej
Niegolewski Zygmunt
Potocki Marjan
Sczaniecki Józef
Sulikowski Henryk
Testka Stefan
Trzciński Lech
Walkowski Jerzy
Wlekliński Stefan

VI A

Andrzejewski Bronisław
Boesche Kazimierz
Buettner Rafał
Dobrogowski Stanisław
Dziennik Tadeusz
Gołembski Maksymiljan
Grabowski Czesław
Grzelczak Leon
Jabłoński Zbigniew
Jordan Leszek
Kaniewski Janusz
Kompf Henryk
Krysiński Edmund
Kubis Edmund
Leciejewski Henryk
Lossow Adam
Matheus Antoni
Nieżychowski Bolesław
Olejniczak Stanisław
Przykucki Marjan
Rydlewski Bogdan
Sobieszczyk Paweł
Szubert Zbigniew
Szymański Bogdan
Wietrzykowski Aleksy

VI B

Boberski Józef
Budziński Ludomir
Gajewczyk Alfons
Graczyński Bogdan
Hańczewski Edmund
Igler Leon
Jankowiak Michał
Jaśkiewicz Antoni
Kaczmarkiewicz Jan
Kadzidłowski Marjan
Klinge Marjan
Konieczny Adam
Kwaśniewski Tadeusz
Laurentowski Aleksander
Lisiecki Witołd
Łyczywek Stefan
Mieczkowski Andrzej
Modzelewski Henryk
Neterowicz Józef
Onyszkiewicz Wincenty
Ruebenbauer Jerzy
Sikorski Józef
Stankiewicz Adam
Umbreit Bernard
Wroniewicz Zbigniew

VII

Borowicz Artur
Feldman Stanisław
Filipowski Marjan
Gustowski Lech
Janiszewski Henryk
Janiszewski Jerzy
Janiszewski Karol
Jawiński Karol
Koliński Aleksander
Konopiński Alfons
Krotoski Ludwik
Kubicki Zbigniew
Kurpisz Wiktor
Markiewicz Tadeusz
Mukułowski Teodor
Neyman Bogdan
Niegolewski Andrzej
Piotrowski Zygmunt
Pluciński Józef
Powidzki Jan
Ruczyński Włodzimierz
Rynarzewski Józef
Śmigielski Henryk
Stasz Zbigniew
Święcicki Lubomir
Szczerkowski Stefan
Winiewicz Józef
Bylina Zdzisław (hosp.)

VIII

Chłapowski Henryk
Dziurzyński Stanisław (hosp.)
Gintrowicz Janusz
Grabowski Zbigniew
Hoehle Mieczysław
Jaśkiewicz Leonard
Kordylewski Kazimierz
Malczewski Józef
Matoga Aleksander
Preiss Włodzimierz
Rowiński Ksawery
Szubert Janusz
Vogel Paweł
Władyka Zbigniew
Wysiatycki Józef (hosp.)

KLASY ZREFORMOWANE (R).

II R

Ballenstedt Tadeusz
Brzeski Alfred
Gromadziński Tadeusz
Grzybowski Bogdan
Jawornik Adam
Jordan Zbigniew
Kaczmarek Benon
Karolczak Tadeusz
Kegel Jan
Kluz Stanisław
Knaack Paweł
Kolszewski Bohdan
Konieczny Marjan
Kopeć Cyryl
Kwak Tadeusz
Leitgeber Andrzej
Marcinkowski Witold
Matczyński Bogdan
Matecki Stefan
Matelski Leon
Michalak Stanisław
Mietliński Wacław
Milczyński Józef
Młodkowski Jerzy
Moczarski Ludwik
Musidłowski Konrad
Obst Leon
Pogonowski Marjan
Powidzki Wiesław
Prevss Jerzy
Rychlicki Zbigniew
Sławek Zbigniew
Stankiewicz Włodzimierz
Szafarkiewicz Marjan
Tarociński Edward
Tomkiewicz Stanisław
Warczygłowa Józef
Winiewicz Gabrjel
Wróblewski Jerzy
Zydorowicz Roman

III R

Borowiak Władysław
Dominik Henryk
Dobkiewicz Antoni
Dowbór Muśnicki Piotr
Fischer Feliks
Globisz Józef
Górczak Tadeusz
Haszkiewicz Feliks
Jaworski Jerzy
Kapalski Władysław
Kitka Klemens
Konieczny Stanisław
Krzyżanowski Marjan
Latowski Adam
Liersch Henryk
Lis Józef
Lissowski Henryk
Mieloch Leszek

Mietliński Kazimierz
Milczyński Stefan
Nowak Stanisław
Orwat Witołd
Pieprzyk Henryk
Trybus Alfons
Wawrzyniak Jan
Wętkowski Ignacy
Wiatrowski Marjan
Wrzyszczyński Stefan
Zabłocki Witołd
Ziętkiewicz Wacław

IV R

Babski Kazimierz
Biały Marjan
Błaszczyk Marjan
Bukczyński Wacław
Büttner Witold
Cieślewicz Mieczysław
Daniel Marjan
Gawlak Stefan
Geisler Tadeusz
Gramziński Marjan
Hawelski Zdzisław
Herzog Hieronim
Jaraczewski Mieczysław
Jeszka Lech
Konwiński Wacław
Łuczak Bogdan
Maliński Maksymilian
Maływojtek Władysław
Matysiak Czesław
Michalski Edward
Młodziejowski Jerzy
Muszyński Zdzisław
Neyman Lech
Osmolski Zbigniew (hosp.)
Pilaczyński Antoni
Piotrowski Jerzy
Psuja Mieczysław
Ratajski Ziemowit
Rosenberg Henryk
Rudawski Zygmunt
Rychlewski Józef
Schmidt Sylwester
Serdecki Antoni
Sołyga Zygmunt
Sumowski Jerzy
Szkudlarek Tadeusz
Warmiński Przemysław
Wojciechowski Tadeusz
Wolny Joachim
Woźny Ignacy
Wróblewski Edward
Zygalski Henryk

V R

Adamski Leon
Bogajewski Zdzisław
Borkowski Jan
Brzeskwiniewicz Felicjan
Cieślewicz Stanisław
Czwojdziński Roman
Drzewiecki Zenon
Fraszczyk Teodor
Frąckowiak Edward
Gorgol Djonizy
Hoffman Tadeusz
Jańczak Alfons
Jankiewicz Heljodor
Jurdziński Edmund
Kapalski Piotr
Kiełczewski Kazimierz
Książkiewicz Eugenjusz
Matczyński Stanisław
Meissnerowski Zenon
Nowicki Mieczysław
Osiecki Marjan
Przybylski Witołd
Schnotale Gerard
Skowron Edward
Sopoliński Maksymiljan
Sroczyński Stefan
Starzonek Tomir
Szelag Stanisław
Trzebiński Jerzy
Ulatowski Jan
Walczewski Ignacy
Wielicki Roman
Wojkiewicz Henryk
Wojkiewicz Zdzisław
Wojtczak Wojciech
Zielazek Stefan

VI R

Badurski Bohdan
Cukierski Kazimierz
Danielewski Bohdan
Jankowski Edmund
Kaniasty Marjan
Kiełczewski Wiktor
Kołodziejczak Bazyli
Konwiński Hieronim
Kratochwill Bohdan
Kryszak Wacław
Krzemieniecki Teodor
Leśniewicz Ludwik
Marchwicki Henryk
Mazurkiewicz Marjan
Mierkiewicz Witołd
Moskała Józef
Palczewski Bolesław
Pasikowski Tadeusz
Połczyński Marjan
Poszwiński Henryk
Radajewski Marjan
Rajewski Marjan
Rutkowski Henryk
Schmelzer Kazimierz
Stolzmann Zdzisław
Strzyżewski Adam
Walter Czesław
Wardziński Jerzy
Wojciechowski Henryk
Woltyński Kazimierz

VII R

Banaszak Henryk
Bankiewicz Edward
Białas Stefan
Bzdawka Aleksander
Bzdęga Stefan
Cyba Mieczysław
Długołęcki Jerzy
Domański Stanisław
Drygas Heljodor
Dymalski Antoni
Gawęcki Leonard
Jankiewicz Wojciech
Jądrzyk Jan
Kordylewski Tadeusz
Kucnerowicz Henryk
Lissowski Marjan
Namysł Władysław
Piechocki Adam
Ruebenbauer Zbigniew
Rybicki Maksymiljan
Rybski Franciszek
Schulz Edward
Taedling Bolesław
Wasiewicz Henryk
Zielazek Florjan
Żakowski Czesław

VIII R

Biegański Antoni
Galas Czesław
Goldmann Bolesław
Górzyński Henryk
Jankowski Henryk
Jaskólski Czesław
Kiełczewski Stefan
Konwerski Zdzisław
Kopczyński Antoni
Kopczyński Mieczysław
Królikowski Zazisław (hosp.)
Lisewski Alfons
Maciejewski Erazm
Nagler Wojciech
Nowacki Florjan
Ochocki Jan
Onyszkiewicz Józef
Sławek Władysław (hosp.)
Stawniak Stanisław
Stein Donat
Szymański Stanisław
Thomas Józef
Umbreit Henryk
Wojtowski Tadeusz
Zawadzki Lech
Zielke Stanisław
Zuske Stanisław
Żurawski Marjan

Kurs maturalny.

Babst Kazimierz
Belakowicz Tadeusz
Dobrowolski Wojciech
Florkowski Antoni
Góra Wacław
Hanyż Andrzej
Hybiak Bruno
Igliński Bronisław
Kaczmarek Bolesław
Karczewski Kazimierz
Kierczyński Juljan
Kościelecki Edmund
Krukowski Henryk
Kruszka Edmund
Langer Bogumił
Latanowicz Mieczysław
Lehman Józef
Mańczak Andrzej
Nowacki Romuald
Osiecki Bronisław
Prejbisz Stefan
Rogowski Antoni
Śmigielski Władysław
Śniegowski Stanisław
Thomas Witold (hosp.)
Wiatrolik Janusz
Witkowski Bernard
Woźniak Stanisław